

VILNIAUS MIESTO TAUTINIŲ BENDRIJŲ MOKYKLŲ
IV KLASIŲ MOKINIŲ
LIETUVIŲ KALBOS OLIMPIADOS TESTAS
2023-03-31

--	--

I DALIS.
TEKSTO SUVOKIMO UŽDUOTIS

Atidžiai perskaityk tekstą ir atsakyk į klausimus.

Atostogos kaime

Į kaimą mane atvežė birželio penkioliktąją.

Atvežė pas tetą. Mama sako, kad seneliai senoviški ir atsilikę žmonės, todėl nieko gero manęs išmokyti negali. Mat vaikas kiekvieną minutę turi mokytis. Net miegodamas – taisyklingai kvėpuoti ir nesispardyti. Tad važiuoti pas žmones, kurie miegodami knarkia arba valgydami čepsi, būtų tik vaiko gadinimas.

Kaimas nuošalus, dideliame miške. Į kaimą veda vienintelis siauras keliukas, kaime jis ir baigiasi. Žmonės kalba, kad jeigu keliuko nebūtų, į kaimą būtų galima tik atskristi. Kai keliuką užpusto arba užlieja polaidžio vanduo, kaimas lieka atkirstas nuo viso pasaulio.

Vaikų teta ir dėdė neturi. Tačiau abu mėgsta skaniai pavalgyti. Dėdė valgydamas garsiai dejuoja, o teta iš padilbų dairosi į šonus. Tarsi kas nors tykotų jos kotleto ar varškėčio. Be to, teta nuolat klausinėja, kodėl valgau taip mažai. Kad nuo tokio maisto man bloga, sakyti nenoriu. Mama aiškina – vaikai negali skūstis trimis dalykais: gyvenimu, tėvais ir valgiu.

Atvirai pasakius, toks gyvenimas visai užkniso. Tėčio tvarkaraštis, mamos pamokymai, tetos kotletai ir tetėno anekdotai. Atostogos kaime. Visą vasarą dėl nuošalumo neveikiantis mobilus telefonas. Dėžė knygų. Kambarys be dunksiatraškio. Ir jausmas, kad čia aš niekam nereikalingas...

Atsistojęs pajutau, kad mane kažkas stebi. Pajutau taip netikėtai, kad net šurpas nukratė. Iš tiesų, anapus tvoros nejudėdamas stovėjo berniukas. Maždaug mano amžiaus, šviesiaplaukis, įdegęs ir nė karto nematytas.

- Klausyk, gal atneštum atsigerti? – paklausė jis.
- Labas, – atsakiau. Mama sako, kad nesisveikina tik betoniniai stulpai.
- Paskui bus labas. Dabar nešk atsigerti, – išgirdau nekantrų balsą.

Buvo keista. Pirmą kartą sutinku žmogų, kuris ne tik nesisveikina, bet ir nervinasi, kai su juo sveikinas kiti. Tiesa, tai buvo ne žmogus, o vaikas. <...> Tyčia neskubėdamas nuėjau prie šulinio, pasėmiau vandens, iš namų atnešiau puoduką.

<...> Nepažįstamasis išgėrė, garsiai nusičiaudėjo ir, užuot padėkojęs, paklausė:

- Iš miesto?
- Ne tavo reikalas, – atkirtau. Juk mus skyrė tvora.

Už akimirkos berniukas stovėjo šalia. Nė nepastebėjau, kaip liuoktelėjo per tvorą. Išsigandęs atšokau.

- Nešokinėk. Nieko nedarysiu, – pasakė. – Gal surastum ko nors užkramtyti?

Pasakė tokiu tonu, kad net noras ginčytis dingo.

Atnešiau keletą sumuštinių. Jų šaldytuve būdavo visada.

Atėjūnas skubėdamas juos sušlamštė ir, atkišęs riebaluotus pirštus, pasakė:

- Linas.

Apsimečiau, kad rankos nematau. Mama sako – žmogui galima duoti tik švarią ranką.

- Pijus, – atsakiau.

Vakare tetos paklausiau:

- Ar pažįstate tokį vaiką?.. Na, tokį... Vardu Linas. <...>

– Tas Linas mažas banditas. Turi jo saugotis. Jo tėvas kažkur trunkosi. Motina niekur nedirba. Žiūrėk, kad su tuo Linu neprasidėtum, – baigė teta.

Argi galėjau prisipažinti, kad jau prasidėjau?

Kitą rytą Linas vėl atėjo. Į mūsų kiemą! Apstulbau jį pamatęs. Žmonės pas mus lankosi retai. Užsuka tik paštininkas ir vienas kitas dėdės pažįstamas, paprastai iš miestelio. Vaikų nemačiau nė sykio. Nesistebėjau. Kaime gyveno beveik vieni senukai.

Buvo vėlyvas rytas, kaip išprotėjusi tvieskė saulė, mudviejų su Linu šešėliai – trumpi ir beveik permatomi, todėl, gelbėdamasis nuo kaitros, nedvejodamas pasileidau paskui Liną, o jis visu greičiu puolė prie paslaptingojo kluono. Nesu bailus, tačiau žinau, kad jeigu būtų buvęs vakaras, saulė – už miško, o mano šešėlis ilgas ir iš juodumo blizgėtų, į kluoną nebūčiau ėjęs už jokių pinigų.

Tiesiai prieš mus buvo kluono durys. Kaip ir pats kluonas, senos, pilkos ir iš suskilinėjusių lentų. Linas jas patraukė ir durys girgždėdamos atsivėrė. Viduje buvo tuščia. Tiksliau, beveik tuščia. Tik vienoje pusėje kūpsojo šieno krūva. Iš jos pilkumo buvo matyti, kad čia ji nuo neatmenamų laikų.

Nežinia kiek būtume spoksoję, jeigu ne trenksmas lauke. Prišokome prie durų, mėginome jas atidaryti, tačiau jos nė nekrustelėjo – iš lauko spaudė milžiniška jėga. Trenkė dar sykį, ir tada supratome, kad prasideda audra, o duris prispaudė ne kas kitas, tik kylanti vėtra.

Ir tada atsitiko neįtikėtinas dalykas: perdžiūvusio šieno krūva sujudėjo, ir iš jos išlindo...

Jūs, žinoma, nepatikėsite, kaip iš pradžių nepatikėjau ir aš. Netikėčiau ir dabar, tačiau visa tai matė ir Linas. Prišoko prie manęs, ir pajutau, kad jis kaip iš šulinio ištrauktas pieno bidonas – drėgnas ir vėsus.

Pamatėme...

Taigi, pamatėme...

Na, gerai, tuoj nurimsiu. Ir pasakysiu, ką pamatėme.

Iš šieno krūvos išlindo galva. Ji sukiojosi į visas puses, ir blizgančios didžiulės akys nemirksėdamos žvalgėsi po kluoną. Vėliau pasirodė pečiai, rankos, liemuo.

Netrukus ant šieno krūvos stovėjo nedidelis tamsus padaras. Jis stovėjo ir žvalgėsi. Padaras atsisuko į mus, jo išsprogusiose akyse blykstelėjo žaibo atspindys, ir mes pamatėme, kad tos akys keistos. Visai kitokios negu žmonių. Nepanašios net į karvės ar šuns akis. Tamsios, be antakių ir blakstienų.

Gyvūno su tokiomis akimis nebuvo net mūsų enciklopedijoje.

Pasidarė dar neįtikėčiau. Pašiurpau. Ir tada supratau, jog vasara tik prasideda!

Pagal Gendrutį Morkūną. Vėlniškai karštos atostogos. V., 2018, p. 5-29.

Klausimai

Teisingą atsakymą apibrauk

1. Ko berniuką atvežė į kaimą?

- A. Mokyti.
- B. Padėti tetai ir dėdei.
- C. Atostogauti.

2. Vaiko gadinimas yra... ?

- A. Vežti juos pas senelius.
- B. Mokyti taisyklingai kvėpuoti ir miegoti.
- C. Važiuoti pas žmones, kurie valgo ir čepsi.

Čia rašo vertintojai	
I	II

I	II

3. Mama nuolat sako, kad:

- A. Vaikai negali skųstis gyvenimu.
- B. Vaikai negali skųstis gyvenimu, tėvais ir valgiu.
- C. Vaikai negali skųstis trimis dalykais: gyvenimu, valgiu ir seneliais.

I	II

4. Koks jausmas berniuką apėmė kaime?

- A. Kad viskas užkniso.
- B. Kad jis niekam nereikalingas.
- C. Kad nori namo.

I	II

5. Kuris atsakymas teisingas? Buvo keista, nes...

- A. Pirmą kartą sutikau žmogų, kuris ne tik nesisveikina, bet dar nervinasi.
- B. Nesisveikinti – nemandagu.
- C. Mane mama visada mokė sveikintis.

I	II

6. Kuo vardu berniukas, atostogavęs kaime?

- A. Linas.
- B. Pijus.
- C. Tetėnas.

I	II

7. Kuris atsakymas neteisingas?

- A. Teta nemėgo Lino.
- B. Teta sakė, kad Linas – banditas.
- C. Teta leido mums su Linu draugauti.

I	II

8. Paaiškink, ką reiškia žodis „kluonas“.

- A. Senas apleistas pastatas svečiams.
- B. Pastatas javams ir šienai laikyti.
- C. Pastatas gyvuliams.

I	II

9. Kas berniukus užklupo kluone?

- A. Audra.
- B. Padaras.
- C. Milžiniška jėga.

I	II

10. Ką reiškia teksto žodžiai „jis kaip iš šulinio ištrauktas pieno bidonas – drėgnas ir vėsus“?

- A. Drąsus.
- B. Ramus.
- C. Išsigandęs.

I	II

	I	II
I dalies taškų suma (maks. 10)		

II DALIS.
KALBOS VARTOJIMO UŽDUOTYS

1 uždutis. Įrašyk praleistas raides.

Bitė pluš__jo v__są m__lą dieną, kol pailso.

Susir__pinusi žvilgtel__jo į dang___. O saulė raudona ir l__džiasi.

– M__tas ir man namolio, - tarė bitė ir pakilo nuo balto ž__do, kurį išgramdė r__peštingai, lyg š__mininkė puod__.

Paskrido keliolika žin__snių. Ogi či__brelių k__limas pagrioviu dr__kiasi.

M.Sluckis

	Čia rašo vertintojai	
	I	II
Taškų suma (maks. 16)		

2 uždutis. Žodžius skliausteliuose parašyk tinkama forma.

Sakoma, kad ne tik duona žmogus sotus, nes (gyvenimas)_____ jam reikia visko. Tačiau be (duona)_____ gyventi sunku, ypač be mums įprastos juodos, ruginės. Lietuviai duonos (vardas)_____ gerbia, jį pritaiko kalbėdami apie savo (gyvenimas)_____ . Antai, kalbėdamas apie atlygį už (darbas)_____ , žmogus sako: „(duona)_____ pats užsidirbu“. O apibūdinamas sunkią dalią, gali pasakyti ir taip: „vargana mano duona“. Ir svetimuose (kraštai)_____ būdami lietuviai duonos (skonis)_____ džiaugiasi, ją, kaip didžiausią dovaną, gavę. Juk tokios juodos ruginės duonos niekur kitur nekepa!

Ar pameni (pasaka)_____ apie vilką, kuriam patiko (žmogus)_____ iškeptos duonos skonis ir jis norėjo išmokti ją kepti? Tačiau, kol žmogus papasakojo, ko reikia – (vilkas)_____ ir noras praėjo.

Iš tikro – ilgas ir sunkus mūsų (duonelė)_____ kelias.

Pagal S. Paltanavičių

	Čia rašo vertintojai	
	I	II
Taškų suma (maks. 12)		

3 uždutis. Įrašyk tinkamus žodžius. Žodžiai negali kartotis.

	Kaliausė
ausies iki	Dramblytė Barborytė _____ sutardavo su Ežyte
ausies	Krebežyte, nes _____ mėgo puošti. Būdavo, išsipusto ir
jiems	_____ pasivaikščioti, vis pasitardamos apie grožį.
graži	Aplink _____ pieva ir pulkai _____
mažų	paukštukų, kurie, vos priartėjus draugėms, purpt šalin.
skrybėlę	- Matyt, aš _____ negraži, - nusprendė Krebežytė.
puikiai	Ūmai Barborytė kilst _____ – ėgi atokiau kaliausė
eina	kėpso! Purvina, _____ apkibusi. Barborytė užsimetė
pievoje	kaliausės skarmalus, užsimaukšlino _____ ir iškėtusi
abi	rankas sustingo _____ .
šiaudgaliais	Netrukus paukštukai aptūpė ją. Barborytė šypsojosi nuo
akis	_____ :
	- Matai, Ežyte, kartais visai ne grožis vilioja!
	<i>Pagal L. Petkevičiūtę „Dramblytės Barborytės žygiai ir darbai“</i>

	Čia rašo vertintojai	
	I	II
Taškų suma (maks. 11)		

4 uždutis. Įrašyk žodžius (būdvardžius), kurie atsakytų į pateiktus klausimus.

(Koks?) _____ patarimas visada padeda. Aš skyniau (kokius?) _____
 obuolius ir dėjau į (kokias?) _____ dėžes. Stovėjau prie (kokių?) _____
 vartų ir žiūrėjau į (kokį?) _____ dangų. Skrido sakalėlis per (kokią?)
 _____ girelę. Medžiai pasipuošia (kokiais?) _____ lapeliais, dangumi
 plaukia (kokie?) _____ debesėliai. Tėvelis padarė (kokį?) _____
 laivelį su (kokia?) _____ bure. Nuo lietaus (kokuose?) _____ žieduose
 pasislepia (kokie?) _____ vabalėliai.

	Čia rašo vertintojai	
	I	II
Taškų suma (maks. 12)		

5 uždutis. Iš pateiktų veiksmažodžių padaryk tinkamas formas ir įrašyk jas į sakinius.

<p>1. stebi mato užuožia</p>	<p>1. Kiekvieną pavasarį mes _____ atgyjančią gamtą: _____ sprogstančius medžių pumpurus, _____ besiskleidžiančių gėlių kvapą.</p>
<p>2. pradėjo stebėjo traukė sutarė</p>	<p>2. Prieš daugelį metų tu _____ lankyti mokyklą. Mokykloje aš _____, kaip tu _____ vaikus prie savęs ir su visais puikiai _____.</p>
<p>3. sugrįžti apglėbti papasakos</p>	<p>3. Artimiausiu metu _____ tėveliai iš tolimos kelionės. Išlipę iš automobilio _____, o mes _____, kaip jų pasiilgome.</p>
<p>4. džiaugtis didžiutis</p>	<p>4. Šiandien aš labai _____ stovėdama ant scenos. _____ savo ir savo draugų pasiekimais.</p>
<p>5. pūsti lūžti lipdydavo dūkdavo</p>	<p>5. Kiekvienais metais laukdavome žiemos. Nors nuo jūros _____ žvarbus vėjas, _____ medžių šakos, aš _____ sniego senį, o tu su broliu _____ kieme.</p>
<p>6. išvažiuoti nusprendė</p>	<p>6. Daugelis mokinių vakar _____ į stovyklą, tik jūs su savo klase _____ likti Vilniuje.</p>

	Čia rašo vertintojai	
	I	II
Taškų suma (maks. 18)		

I dalies taškų suma (maks. 10)		
II dalies taškų suma (maks. 69)		
Iš viso (maks. 79):		

I vertintojas

.....
(vardas, pavardė)

.....
(parašas)

II vertintojas

.....
(vardas, pavardė)

.....
(parašas)